

Til
Arbeids- og sosialdepartementet
v/ Anniken Hauglie

En felles uttalelse om Agenda Kaupang rapporten

18.februar 2016 leverte Agenda Kaupang rapporten «Helhetlig gjennomgang av tolkeområdet» til Arbeids- og sosialdepartementet, og rapporten ble offentliggjort 14. april 2016. Norges Døveforbund (NDF), Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde (LSHDB), Foreningen Norges døvblinde (FNDB) og Hørselshemmede Landsforbund (HLF) representerer brukerne NAVs tolketjenester primært er rettet mot. Alle deltok i referansegruppen for Agenda Kaupang og deres arbeid med rapporten. Vi har blitt invitert til å komme med hørings svar innen 20.april. Vi vil her komme med et felles innspill som tillegg til våre separate hørings svar.

Tidligere tolkeutredninger og krav om brukermedvirkning

Etter at den statlige tolketjenesten i Norge ble etablert i 1994, er dette den fjerde helhetlige gjennomgangen av tolketjenesten. Det begynte med rapporten *Landsdekkende tolketjeneste* i 1994 om organisering og dimensjonering av tolketjenesten. Så fulgte *Evaluering av tolketjenesten ved hjelpemiddelsentralene* i 2001, utført av Sintef Unimed Helse og rehabilitering for Rikstrygdeverket som hadde forvaltningsansvaret for tolketjenesten før NAV ble etablert i 2006. Sist var det *Tolkeutredningen 2008* utført av Arbeids- og velferdsdirektoratet og NAV Hjelpemidler og tilrettelegging på oppdrag for Arbeids- og inkluderingsdepartementet (som det het den gang).

Anbefalingene i utredningene er i det vesentlige aldri blitt fulgt. For eksempel brukte Arbeids- og sosialdepartementet nærmere halvannet år på å avklare sine synspunkter på *Tolkeutredningen 2008*, vurderinger som deretter ble unntatt offentlighet.

I tillegg har det i løpet av denne tjuetårsperioden vært gjort et titalls delutredninger på tolkeområdet, senest *Utredning av Akuttolktjenesten fra 2014*. Men som tidligere rapporter ser denne også ut til å ha blitt lagt dypt nede i skuffen merket «dette gjør vi ingenting med». Forbedringsforslag har det aldri vært mangel på i tolketjenesten, forbedringsviljen *derimot ser ut til å ha vært fraværende*.

Agenda Kaupang-rapporten peker på at forslagene til ny organisering i *Tolkeutredningen 2008* ikke er blitt fulgt opp. Og det til tross for at utredningen pekte på at tolketjenesten hadde stagnert, var uensartet, til dels lite effektiv og hemmet fagutvikling hos tolkene. Tolketjenesten fungerte ikke som en nasjonal tjeneste, men som en fylkestjeneste. *Tolkeutredningen 2008* understreket nødvendigheten av å få en enhetlig, overordnet ledelse av tolkeområdet. En ledelse med resultatansvar og fullmakter i tråd med målet om «tolking når man trenger det».

Brukerorganisasjonene ber departementet om å følge opp Agenda Kaupangs rapport snarest, og i tråd med konklusjonene i rapporten. Vi forventer at departementet har føringen med oppfølgingen. Det er samtidig viktig at det etableres gode rutiner for brukermedvirkning for å utvikle en god og effektiv tolketjeneste. Alle fire brukerorganisasjonene forventer gjensidig dialog og reell medvirkning i utviklingen av tolketjenesten. Vi viser til FN-konvensjonen for personer med nedsatt funksjonsevne nevnt i fortale og artikkel 4.

Tolketjenesten – som del av hjelpemiddelsentralene

Agenda Kaupang fastslår at det ikke finnes en samlet fremstilling av hvordan hjelpemiddelsentralene er organisert, eller hvordan tolketjenesten inngår i dem. Hjelpemiddelsentralene varierer svært i størrelse, fra den minste (Sogn og Fjordane) med 32 ansatte til den største (Oslo-Akershus) med 310 ansatte. Resursmessig utgjør tolketjenesten snaut 200 årsverk av i alt omkring 1300 stillinger ved hjelpemiddelsentralene. Tolketjenesten varierer langt mer i størrelse fra fylke til fylke enn det størrelsesforskjellene hjelpemiddelsentralene imellom skulle tilsi. Ved fire av hjelpemiddelsentralene er tolketjenesten organisert som en egen enhet, ved de øvrige som en integrert del av andre enheter.

Det er ingen tydelig ledelsesfunksjon knyttet til tolketjenesten, med leveranseansvar for tjenesten. Dedikerte linjeledere for tjenesten fins bare ved fire hjelpemiddelsentraler. Ved tre av fire hjelpemiddelsentraler har tolketjenesten ingen egen stemme på ledelsesnivå. Resultatet er ulik grad av ledelsesoppmerksomhet, ulik prioritering av midler og ulike faglige føringer. Samlet gir dette et bilde av at tolketjenesten er svakt ledelsesmessig forankret og at tjenesten er svakt ledet som en sammenhengende tjeneste på landsbasis.

I tillegg vil vi anføre at en godt organisert ledelse, med riktig kompetanse, erfaring og holdninger også vil være avhengig av gode verktøy både for drift, datainnsamling og analyse for å kunne fatte gode vedtak med tanke på fremtidig drift og utvikling.

Agenda Kaupang sier også at ledelsen i NAV Hjelpemidler og tilrettelegging mener at dagens organisering av tolketjenesten fungerer godt, og at «det er ikke ønskelig eller nødvendig å organisere tjenesten annerledes». Noen av hjelpemiddelsentralene deler langt på vei ledelsens synspunkter. Andre mener dagens organisering fungerer lite hensiktsmessig. Bortsett fra at alle er enige om at det er viktig og riktig at tolketjenesten forblir statlig, er inntrykket at det er to motstridende synspunkter på organiseringsspørsmålet.

Kapittel 6 i Agenda Kaupang-rapporten avsluttes med en samlet vurdering. Her står det blant annet å lese: «Vår gjennomgang viser at dagens organisering vanskeliggjør en enhetlig drift og utvikling av tolketjenesten. Strukturen stimulerer til utvikling av ulike prioriteringer, praksiser og kulturer ... I dag er det opp til den enkelte hjelpemiddelsentral å tilpasse sin virksomhet slik den finner best. I prinsippet kan dagens ordning innebære at en hjelpemiddelsentral kan underdimensjonere sin egen tolketjeneste ...».

Videre sier Agenda Kaupang at

- «Dagens struktur innebærer at tolketjenesten er ledelsesmessig tynt forankret.»
- «Det foreligger ingen samlet strategi eller satsinger/prioriteringer for tolketjenesten.»
- «Mangel på enhetlig ledelse og styring hindrer faglig utvikling og effektiv ressursbruk.»
- «Det er et stort potensial for mer effektiv tolkeformidling.»
- «Vi mener at utviklingen siden da [2008] har bekreftet at organiseringen ikke har vært en god plattform for drift og utvikling av tolketjenesten.»

Agenda Kaupangs anbefaling blir derfor: «Vi anbefaler at tolketjenesten samles i en egen organisatorisk enhet, med eget budsjett og egen ledelse. For å la tjenesten utvikle seg på egne premisser bør en vurdere å organisere den utenfor NAV Hjelpemidler og tilrettelegging. Hva som er det beste tilknytningspunktet for øvrig, må utredes nærmere.»

Anbefalingen om utredning i tråd med Agenda Kaupang sin rapport støttes av alle fire brukerorganisasjonene.

Vi ønsker at en slik utredning være:

- Bestilt av ASD.
- Eksternt gjennomført etter føring fra ASD.
- Bred og dyp i den forstand at dagens organisering, lederstruktur og støtteverktøy vurderes opp mot andre relevante alternativer, med utgangspunkt i rapporten fra Agenda Kaupang og annen informasjon ASD har innhentet, med en grunnleggende og ufravikelig forutsetning om at tilgangen til tolketjenesten forblir rettighetsfestet for brukerne gjennom Folketrygdloven, og sikret statlig finansiering gjennom folketrygden.
- Kvalitetssikret gjennom aktiv brukermedvirkning i hele utredningsprosessen.

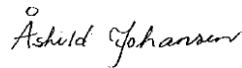
Rapporten fra denne utredningen bør synliggjøre de forskjellige alternativene som er vurdert; hvilke kriterier som er vektlagt og hvordan disse er vektet; og ikke minst inneholde en begrunnelse for en eventuell konklusjon. Det forutsettes videre at føringen for utredningen ikke legger begrensninger i hvilke mulige organiseringer av tolketjenesten som skal vurderes, utover kravet om en rettighetsfestet tjeneste for brukerne, med statlig finansiering gjennom folketrygden.

Oslo, 20.april 2017

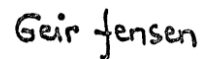
Med vennlig hilsen

Bjørn A. Kristiansen
Generalsekretær i
NDF

Åshild Johansen
Leder i LSHDB
LSHDB

Geir Jensen
Leder i FNDB
FNDB

Anders Hegre
Generalsekretær i
HLF